

MINISTRY OF ITAUKEI AFFAIRS

MINISTRY OF ITAUKEI AFFAIRS
ITAUKEI TRUST FUNDS COMPLEX
87 QUEEN ELIZABETH DRIVE, SUVA
P.O.BOX 2100, GOVERNMENT BUILDING, SUVA, FIJI.

TELEPHONE: (679) 3100 909

FAX: (679) 3317 077

iKa29 ni Okosita, 2017

CAU NI TABACAKACA ITAUKEI

Ni bula vinaka na turaga, marama, cauravou, goneyalewa kei kemuni ragone.

Ena macawa qo, meda sa sikovi ira mada na itaukei era sa kunea tiko na koula ena kedra tikiniqele. Qo e dua na veitarotarogi kei Jone Madrai na turaga ni Burenitu ena tikina o Nalawa, na yasana o Ra. Ni wiliwili sara yani.

Daunitaro (DT): Ni sebera ni tekivu, taumada na vakavinavinaka levu ena nomuni ciqoma na neitou basika mai me keitou mai taura e vica na itukutuku me vakavure bula kivei keda na kawa itaukei.

Jone Madrai (JM): Sa vinaka saka vakalevu.

DT: Rawa ni oni vakamacalataki kemuni mada?

JM: Au vakavinavinaka sara vakalevu ena vuku ni siga nikua, na Tabacakaca iTaukei me mai raici keimami na lewenivanua keimami vakayagataki qele tiko ena gauna oqo. Au vakavinavinakataka sara na nomuni yaco mai kei iratou na nomu ilawalawa vakaicakacaka, ena nodatou valenivolavola liu. O au na yacaqu o Jone Madrai ena koro o Burenitu, ena Tikina o Nalawa ena Yasana o Ra. Au vakatikotiko ga e Burenitu mai na gauna au sucu kina me yacova mai na siga nikua.

DT: Ni vakamacalataka mada ga vakacaca, na irairai ni vanua sa tu qo vata na kena vure mai na vakasama mo ni sa tekivuna e dua na cakacaka bibi me vaka datou sa vakadinadataka tu ena siga edai.

JM: Vinaka saka vakalevu, au vakavinavinaka ni rawa ni dua na gauna nikua me lasika cake mai edua na gauna au kila ni vakarautaka tu na Kalou. Kevaka oni rai na yasaqu, qo na vanua au dau tei dovu kina iliu, ni raica i muana i ra sara ya, era tu kina na loga dovu. O au talega edua na dau tei dovu au yacova tiko na 800 kina 900 na tani ena tikina qo o Nalawa. Ena vuku ni nomuni taro, me yacova sara ga mai na siga nikua ni sa mai leqa tiko na iqaqi mai Rakiraki, sa vaka e lako cake na isau ni veika taucoko ni tatamusuki vei keimami na dau tei dovu. Au vakavinavinakataka na Kalou ni rawa ni vakayavalata tiko mai na noqu vakasama, meu sa toso vakamalua ena dua tale na yasana me rawa ni keitou bula kina vakavuvale. Me yacova sara mai na siga nikua, oni na raica toka ni loga ni uvi qo e a loga ni dovu tu eliu. Sa vaka e veisau, sega niu via cavuta meu vakalolovirataka na Tabana ni Suka, e sega. Na vuni noqu cavuta tiko ga baleta ni dua na bula e tiko tale ga kina. Na vuku saka ga ni nomuni taro ena mataka nikua, au gadreva ga meu cavuta na veivakauqeti, e sega ni bula duadua ga e tiko ena suka. Na bula e tu vakavolivoliti keda ga na itaukei ena gauna qo ena veika e ra sa maroroya tu na noda qase mai na gauna eliu me yacova mai na siga nikua. Au a sega mada ga ni tadra niu a tekivu toka ga mai na dua na ka lailai, ka vaka na ketekete se na taga ni masima e tawa sara tiko ira, na vanua ga ya e tekivu mai kina na uvi qo. Kevaka au vakarautaka ena ivakarau, au vakabauta ni sega ni sivia na 20 na kilo, na vanua ya au tekivu kina. Au sa mani veisau vakalailai na noqu rai, vata kei na noqu vakasama meu sa vakatolea mada e dua tale na yasana, baleta niu sa raica tiko na drakidrakita ni veika au teivaka ka vakauta tiko ena iqaqi ena isau levu. Eda raica rawa toka qo na mawe ni veika oya me yacova mai na siga nikua. E dina taucoko, au vakavinavinaka tale ga ni rawa ni oni cavuta toka mai na taro qori, au sega tale ga ni vakabekataka meu sauma tiko ga vakadodonu vei kemuni, e dina e tu dina na ka ena vuku ni noda bula na itaukei e vuni tu qo ka sega ni laurai, vakavo ga ke yavalati rawa me vaka ni oni sa raica toka qo na wena ena siga nikua.

DT: Kerekere ni vakamacalataka vakavinaka vei keda se cava oni digitaka kina na uvi, na cava na vu ni nomuni digia na itei qo?

JM: E taro bibi toka na nomuni taro, au vakavinavinaka vakalevu ni rawa ni datou mai veitalanoa ena siga nikua ena vuku ni vakasama ena noqu sa veisau toka mai vakamalua, au raica toka ni tei qo na uvi, eda vakawalena tu na itaukei ena siga nikua. Ia, o au na noqu sa mai raica rawa au sa vakadinadinataka ni dua na itei a solia dina na Kalou, kevaka au cavuta na vosa qo, au vakabauta ni solia vakadodonu e ligada na Kalou meda taukena na itei qo na uvi baleta niu a vakadinadinataka na kaukaua ni tei qo ena Winston se qai gole ga qo. Mai na logana ena yasana ka dua, se bera niu toki mai yasana qo, au vakadinadinataka kina baleta ni oti na Winston, era davo taucoko na veivudi ra tu qo, ra davo taucoko na noqu jaina, era leqa taucoko na noqu tavioka, na noqu itei taucoko era leqa taucoko, ia e dua na itei qo, turaga naita au a beca tu ga, au a sega ni kila, ni vunia tu na Kalou, vei keda na itaukei e dua na mataqali itei, e laurai tu vakamalumalumu na kena irairai, au sega ni kila ni itei qo, e dua dina na itei kevaka e lako mada ga mai na Category 5 se rawa ga niu kelia e tini na tani na uvi, qori na vuna au veisautaka kina na noqu vakasama. Au gadreva meu vakauqeti keda na kawa itaukei, qo e dua na kakana, au raica rawa ni oti e vula ono na noqu maroroa tiko na kakana e vale, keitou kana tiko me yacova na gauna au tea kina e dua na loga ni dromodromo, tavioka dromodromo, e matua mai na tavioka dromodromo keitou qai kana tavioka tale. Qori na noqu raica toka na itei qo kau nanuma toka meu yavalati keda baleta ni noda vanua e vanua ni cagilaba, na vanua dau yavalati vakawasoma ena cagi.

Ena qai kuri tale yani....

Naipote Katonitabua

Vunivola Tudei ni Tabacakacaka iTaukei